Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, dne 5. novembra 1936. Štev. 15. Letnik LXXVII. (Šol. leto 1936./37.)

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list z članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3113

Ustavne svoboščine učiteljstva

Diktatura šestega januarja iz leta 1929. je že davno za nami. Že v prvih mesecih 1931. leta jo je zamenjala nova ustava kraljevine Jugoslavije, ki jamči v mejah zakonov osebno svobodo vsakemu državljanu, torej tudi učitelju. V kolikor stojimo učitelji kot državni uradniki v posebnem — to je službenem razmerju napram državi, je to razmerje odločeno s posebnim zakonom o uradnikih in narodnih šolah. Res je sicer, da so v teh dveh zakonih vsebovane še vedno take določbe, ki močno spominjajo na dobo pred novo ustavo iz 1931., ker omejujejo zlasti osebno svobodo učiteljstva preko okvira svoboščin, ki jih nova ustava daje vsakemu državljanu. Dovolj bodi, če opozorimo v tej zvezi na naš disciplinski postopek in na omejevanje naše pravice, iskati si v vsakem primeru sodnega zadoščenja, kakor je to zajamčeno vsem drugim državljanom, da dokažemo upravičenost svoje zahteve, da se omilijo v teh dveh zakonih vse one neupravičene trdote, ki nas brez nujne potrebe postavljajo v inferioren položaj z drugimi državljani kraljevine Jugoslavije.

Z ozirom na to, da so že zakoni, ki urejajo naše službeno razmerje, preozkosrčni, bi bilo želeti, da upoštevajo vse oblastne uredbe, ki se nanašajo na izvrševanje zakonskih določb uradniškega in šolskega zakona, to dejstvo in se skušajo postaviti zaradi tega na širokogrudnejše stališče, da bi ustvarile na ta način med uradništvom zadovoljivo prepričanje o dobrohotnem gledanju od zgoraj na njihov splošen položaj.

Ta položaj ni rožnat. Ni dolgo tega, kar je naša organizacija s suhimi številkami dokazala, da je samo učiteljstvo dravske banovine obremenjeno z ogromnimi dolgovi, ki segajo v težke milijone. Redukcije naših prejemkov, porast cen vseh življenjskih potrebščin v dobi po redukcijah, ki so se utemeljevale prav z nizkimi cenami zadnjega časa, vedno bolj okrnjene možnosti postranskih dohodkov v zvezi z naraščanjem izdatkov za šolanje otrok, bremene z vedno hujšim pritiskom na ramenih učiteljskega stanu.

Če prištejemo k temu še nebroj raznih oteževalnih okoliščin moralnega značaja, se nam približno posveti — in sicer v medlih barvah — slika duševnega stanja, ki spremlja učitelja kot mora na njegovi vsakdanji poti v šolsko učilnico.

Učilnica pa ni niti pisarna, niti rokodelska delavnica. Brez optimističnega sijaja v srcih in na obrazu — pravijo — ne prestopaj učitelj šolskega praga, kajti deprimiran učitelj deprimira vse mlado občestvo, zbrano okrog njega v nestrpnem pričakovanju prijazne in bodreče besede.

V takem stanju bije vesten učitelj najhujši boj proti samemu sebi, kajti sebe premagati, nad seboj vladati, je najtežja umetnost, je neizvršljiva, če ne more zastaviti tak samoborec zdravih in mirnih živcev v bojno areno.

Tedenskih šest dni dela v učilnici, med živimi bitji, ki sama iz težkih družinskih in dednih razmer neizmerno komplicirajo vzgojno delo, šest zaporednih tedenskih dni trdega boja proti popuščajočim živcem in lastni duševni depresiji, izčrpajo sodobnega učitelja do skrajnih mej njegove telesne in duševne prožnosti. Prenapet lok, ki grozi, da poči.

Kolika nujnost, da se učitelj sedmi dan, dan Gospodov, odpočije, razvedri in oddahne. Da menja ambient, da se zateče v samoto ali družbo po svoji individualni potrebi. Čim vestneje je vršil med tednom svojo nalogo, tem nujnejša postaja zanj ta nedeljska higiena.

Iz uradov in delavnic hite državljani na svobodno sonce, v naravne krasote, ki objemajo z materinsko ljubeznijo vse enako dobrohotno, ki nudijo brez izjeme vsem svojo zdravilno moč neposrednega stika z viri zdravja in življenja.

Ta oddih postaja v zadnjem času za učitelja problematičen. Osebna svoboda je po ustavi zajamčena vsem, prav vsem. Nihče ne potrebuje posebnega dovoljenja, da se kreta ob nedeljah v družbi, ki si jo izbere po svoji potrebi, da uživa oddih v vseh predelih svoje lepe domovine tako in tam, kjer ustreza njegovim zahtevam in potrebam.

Kdo je zainteresiran na tem, da bi učitelj ne smel biti ravnopraven državljan? Komu na korist bi se učitelj ne smel izpopolnjevati, in kdo pod milim nebom naj bi trpel škodo, če se učitelj v božji naravi telesno in duševno krepča za svoje delo, ki je težje od pisarniškega, težje od delavniškega, če pa celo moderna kmetska mladina, ki preživlja vse dni v zdravem naravnem okolju, hiti ob nedeljah v gozdove in na planine?

Ali potrebuje to slovenska deca, ki čaka ob ponedeljkih prijaznega obraza svojega učitelja in prijatelja?

Ali je v interesu slovenskih fantov in deklet, da jih učitelj, ki ž njimi preživlja naporno delo med tednom, ne sme spremljati brez dovoljenja na njihovih izletih? Ali hoče celokupen slovenski narod postaviti en stan — in to ne najslabši — izven ustavnih svoboščin?

Kolikor vprašanj, toliko absurdnosti!

Naše službeno razmerje je dovolj fiksirano, kar gre preko tega, je škodljivo za stan, za naše delo in za ves narod, v katerem si skušamo s poštenim in nujno potrebnim delom zaslužiti svoj košček kruha.

Naš glas

Za ustvaritev enotne in močne učiteljske fronte

Žal smo še danes s posebnim umetnim načrtom razdeljeni v kaste. Učiteljiščniki so zase. Brezposelni zase. Nastavljeni zase in upokojeni zopet zase. S posebnimi načrti raznih podtalnih sil se ustvarjajo med nami razni predsodki. Z vnašanjem in upoštevanjem raznih nestanovskih gesel se širi med nami nezaupanje, razdor. Vse to le zato, da se zmanjša vpliv in ugled učiteljstva ter moč naše stanovske organizacije. Nekateri naivneži nasedajo temu, a večina ostaja trdna; zvesti sebi, sotovarišem in stanovski organizaciji.

Mi se s tem ne smemo zadovoljiti. Iti moramo še naprej! Doseči moramo še večje zbližanje vseh pripadnikov učiteljskega poklica. Učiteljišče nam ni vcepilo notranje potrebe po skupnem nastopu. Raztreseno življenje po oddaljenih samotnih vaseh, trgih in mestih nam tega tudi ni moglo nuditi. **Pač pa nas današnja doba z vsemi svojimi razmerami sili k temu, da posvetimo posebno pozornost našemu čutu skupnosti in notranji potrebi po enotnem nastopu vsega učiteljskega stanu.**

Ne oziraje se na to, če stojiš z diplomo v žepu — na cesti, ali če poučuješ v oddaljeni vaški ali najmodernejši mestni šoli odnosno če komaj zahajaš v učiteljišče, **bi vsi morali imeti močno učiteljsko zavest skupnosti, tovarištva, vzajemnosti in sopomoči.** Ne bi smeli poznati in ne delati razlik med nami! Ne bi smeli podžigati nasprotstev, nesoglasij in trenj med starejšimi in mlajšimi, zaposlenimi in brezposelnimi, abiturienti in učiteljiščniki. Že fantom in dekletom na učiteljišču bi morali vzbuditi resen interes za stanovske zadeve. **Naše iskreno tovarištvo bi moralo tvoriti notranjo vez med nami ter omogočiti najmlajšim, da čim laže vrastejo v naše učiteljsko občestvo. Le z izključnim poudarjanjem tega kar je skupno, bomo uspešno delovali v smeri medsebojnega zbliževanja in končnega enotnega nastopa.**

Kadar bo pri vseh 4100 nastavljenih učiteljih, pri vseh 790 brezposelnih abiturientih in pri vseh 250 učiteljiščnikih ista močna stanovska zavest in pripravljenost, ščititi ugled učiteljstva in šole pred vsemi obrekovalci in škodljivci, takrat bomo postali ugledna in priznana notranja sila, katere mnenje bodo spoštovale tudi oblasti. Predpogoj pa je, da padejo prej vse umetne razlike med nami, vsa medsebojna nezaupanja in eventualne neiskrenosti.

Hočemo, da bomo vsi od učiteljiščnika, od brezposelnega abiturienta, od vaškega in mestnega učitelja, od poročene in neporočene učiteljice pa do šolskih upraviteljev, nadzornikov in do upokojenih tovarišev mislili in delali samo eno, samo to, da si s skupnim in složnim nastopom zasiguramo eksistenco, da notranje dvignemo šolo in z njo ugled nas in našega naroda.

Ni danes vseeno kako misli, dela in čustvuje posameznik, še manj ni vseeno, kako mislijo in nastopajo posamezni stanovi, najmanj pa ni vseeno, kako si danes predstavlja svoje pravice in dolžnosti učiteljski stan, ki je vzgojitelj bodočih narodovih generacij.

Tovariši, tovarišice! Ne vemo kaj nam prinese bližnja bodočnost! ~~Bodo li to nova~~ neupoštevanja, nova zapostavljanja, nove krivice, nova zatiranja in nove grozote brezposelnosti, nove redukcije plač in nova omejevanja osebne svobode ali nam prinese bodočnost toliko zaželene pravice, kruha, dela, upoštevanja, — **priznanja.**

Vse je negotovo, vse je v zraku, a ne gubimo zato dobre volje, ne vere v lepšo bodočnost. Pojdimo na delo. Utrdimo se v optimizmu. Pojačajmo naše medsebojne tovariške in prijateljske odnose. Poglobimo našo zavest in potrebo skupnosti in enotnega nastopa. Bodimo vsi kakor eden! **Peš.**

Iz življenja mariborskih učiteljiščnikov

Cenjeni tovariš urednik! Priznati moramo, da je jedrnata napoved nove rubrike »Naš glas« v 10. številki »Učit. tovariša« vzbudila med nami vsemi splošno pozornost. **Od takrat s posebnim zanimanjem in pazljivostjo prečitamo vsako novo številko »Učit. tovariša«, predvsem omenjeno rubriko ter nato debatiramo o tamkaj načetih problemih. To nam daje vsaj nekaj jasnosti in opore v sodobnem kaosu gospodarske in duhovne krize.**

Kar se tiče šole in pouka smo prebloženi z zaprašeno in neživljenjsko knjižno modrostjo, tako da je nemogoče vse sproti od dneva do dneva prebaviti. Ljubše bi nam bilo manj teh mrtvih in praznih teorij, sistemov, podatkov in številk ter več življenja in sodobne, odkrite diskusije. Tako pa žal, ni zastonj napisal tov. Viher **»Tajinstvene rime«:**

»Če bo študent še dolgo snov kot je polenta, —
bomo imeli kmalu grob — neznanega študenta.«

Ker dve leti ni bilo prvih letnikov, vlada med višjimi in nižjimi letniki nenormalni prepad, ki onemogoča pravi kontakt in skupno društveno in družabno življenje. Imamo sicer svoje **»Združenje mariborskega učiteljskega naraščaja«**, ki je odsek JUU. **To »Združenje« bi naj bila naša strokovna organizacija, zaščitnica in zagovornica naših skupnih dijaških interesov pred vsemi omejevalci naše osebne in dijaške svobode, ki nam je nujno potrebna radi našega notranjega razvoja, poglobljenja in napredka.** Pri našem strokovnem »Združenju«, kot tudi pri ostalih naših društvih (FS, Podmladek RK etc.) imamo samo navidezno samoupravo, zato je razumljivo, da med tovariši ni pravega interesa za skupno delo ter vse društveno udejstvoavnje več ali manj spi. **Brez svobodnega udejstvovanja ni možnosti napredka, to pa je usodna in dalekosežna napaka, ker nam onemogoča resnično vzgojo in temeljito pripravo za naš vsestranski vzgojiteljski in učiteljski poklic.** Pred nekaj leti so naša društva prirejala še akademije, koncerte, predavanja, ekskurzije in plese, vendar je bilo to vse brez globljih smotrov in jasne usmerjenosti.

Danes životarimo osamljeni, brez zveze z ostalim kulturnim in sodobnim svetom, brez realnih globljih stremljenj, dokler nam po položenem diplomskem izpitu ne posije »zlata svoboda«, a zato tem temnejša in obupnejša ekonomska nesamostojnost in odvisnost od miloščine brezobzirnih barantačev z mladimi — prodanimi dušami. **Zato ni čudno, da umirajo naši 21 letni nastavljeni tovariši, kajti že dolgo visi tudi nad marsikom izmed nas zavratna sodba treh črk TBC.**

Mi čutimo in z bolečinami doživljamo krivice, naše neupoštevanje, omejevanje naše svobode, vendar nekako tavamo ter se zgolj instinktivno, nesmotreno in nejasno borimo proti temu. Kjerkoli se hočemo prosto in svobodno udejstvovati, naletimo na največje ovire in zatiranja na vsak korak. Biti bi morali le nekako brezdušno, mrtvo in poslušno orodje nadrejenih. Vedno se najdejo tudi takšni, ki hočejo zlorabiti svoj vpliv ter s svetovnonazorskimi in političnimi gesli naščuvati del tovarišev zoper ostale tovariše. Tako cvete med nami denuncianstvo, a istočasno propada naša zavest skupnosti, vzajemnosti in tovarištva.

Zelo bi danes potrebovali nekoga, ki bi ne izkoriščal našega mladostnega idealizma z nepoštenimi nameni, ki bi nas hotel razumeti ter nam nuditi z nasveti svojo pomoč pri reševanju življenjskih, seksualnih, družabnih in stanovskih problemov, na katere trčimo ob vsaki priliki in zahtevajo od nas jasne rešitve in naše načelne odločitve.

Vsaj peti letnik bi moral biti oproščen moreče srednješolske discipline ter imeti pravico akademske svobode. Tako bi bil to naraven in zdrav prehod v svobodno življenjsko udejstvovanje. Tudi razmerje med profesorskim zborom in nami, učiteljskimi kandidati, bi dobilo novo, zdravejšo in zaupljivejšo osnovo.

Želeli bi več praktičnega študija sodobnega življenja, študija posameznih tipov naših vasi, gospodarskega življenja naših kmetov ter tozadevnih ekskurzij. Mnogo je med nami mestnih otrok, ki še nismo imeli prilike dalj časa pobliže spoznavati našo vas in njeno življenje. **Ali bomo lahko dobri vzgojitelji vaške mladine?**

Sedaj sami v prostem času študiramo knjižico **»Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«**, ki jo je izdala sekcija JUU v Ljubljani l. 1923. Tu se nam odpirajo novi vidiki in nove globlje dolžnosti našega poklicnega dela. **Večina nas stremi za tem, da bi bili res dobri vzgojitelji in voditelji naroda ter dobri tovariši vsem.**

Oglasili se bomo še večkrat. Želeli bi, da bi tudi naši ljubljanski tovariši opisali svoje življenje in svoja stremljenja. Prav radi bi bili z njimi v stalnem kontaktu ter jim ob tej priliki pošiljamo tovariške pozdrave.

Mariborski učiteljiščniki.

VSEBINA:

Ustavne svoboščine učiteljstva.
Naš glas. (Za ustvaritev enotne in močne učiteljske fronte. Iz življenja mariborskih učiteljiščnikov. Iz uredništva.)
Strokovni kmetijski tečaj.
Josip Ribičič — petdesetletnik.
Ustanavljanje podpornega fonda se nadaljuje.
Naša vas.
LISTEK: Pisma mlademu tovarišu.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Iz uredništva

»Naš glas.«

—n **Upokojeni šolski nadzornik** izjavlja. Veseli me, da ste tudi mlajši pristopili k aktivnemu in pozitivnemu sodelovanju v stanovskih vrstah in v stanovskem glasilu. Na ta način boste ustvarili medsebojno zbližanje ter nas seznanili s svojimi težavami in stremljenji. Priznavam, da je vaš življenjski položaj izredno težak. Tudi to morem povedati, da mnogi brezvestneži vsako vašo kretnjo in korak zlobno napačno tolmačijo ter vas ostro obsojajo, ker pač ne poznajo vašega stremljenja in dobre volje. Ne ozirajte se na te! Vztrajajte v pozitivnem delu in sodelovanju s starejšimi tovariši. Mi, ki smo tudi bili nekoč mladi ter takrat mnogo bolj čutili razne nepravilnosti svoje dobe, mi vas, kljub 30 letni starostni razliki, dobro razumemo ter cenimo vaša stremljenja. Pripravljeni smo vam nuditi svojo moralno oporo in prijateljski nasvet.

—n **Prejel sem** več pohvalnih priznanj starejših in mlajših, pa tudi brezposelnih tovarišev in učiteljiščnikov. Vse to nam dokazuje, da smo pravilno prisluhnili hotenju članstva ter ustregli njihovim stremljenjem. Z naslovom rubrike se strinjajo skoraj vsi tovariši!

—n **Tovarišica iz kranjskega sreza** piše: Takoj po prejemu »Učit. tovariša« prečitam članke Vaše rubrike ter nato tudi ostalo. Prej sem pogledala vedno le zadnjo stran, kdaj bo zopet sresko učiteljsko zborovanje ter nato časopis odložila. Po člankih Vaše rubrike mi je postal ves list bližji. Dobila sem več smisla za stanovske zadeve.

—n **Tovariš iz hribovske enorazrednice:** Poleg preobloženosti s šolskim delom mi je v tej samoti in zapuščenosti postal letos »Učiteljski tovariš« — res pravi tovariš, ki mi z vsakotedenskim obiskom prinese novih idej in problemov. Članke v rubriki »Naš glas« prečitam večkrat ter poskušam prodreti v bistva nakazanih problemov ter tako, čim bolj razumevati piščeve misli. Na ta način se poglabljam v notranjo medsebojno povezanost in vzročnost življenja ter se po rubriki in njenih člankih čutim povezanega z vsemi tovariši, četudi smo razkropljeni vsepovsod.

Na razna vprašanja:

—n **Učiteljiščniku:** Tudi Ti in ostali lahko sodelujete s članki o Vaših stanovskih in življenjskih problemih. To bo zelo dobro, ker bomo tako tudi mi dobili vpogled v Vaše težave in več razumevanja za Vas.

—n **Nastavljenim tovarišicam:** Ne podcenjujte svojih sposobnosti in ne zatrjujte, da se ne čutite sposobne napisati kratek člančič o Vašem življenju in hotenju. Poskusite! Začetek bo težaven, nato bo šlo vedno laže.

—n **Tovarišu iz Dravske doline:** Članki so premedli. Želiš ostrejših, odločnejših, tudi bolj konkretno-realnih besed. Prav! Prosim Te, napiši, pokaži z lastnim primerom. Vsi Tvoji prispevki bodo objavljeni, če le ne bo ovir izven uredništva.

—n **Radi jasnosti.** V rubriki »Naš glas« so objavljeni le oni članki, ki imajo nad naslovom članka še naziv rubrike. Torej, če hočeš, da izide Tvoj članek v tej naši rubriki, pripiši naslovu: »Naš glas«. **Peš.**

Strokovni kmetijski tečaj

Kraljevska banska uprava je priredila letos strokovni kmetijski tečaj na banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru za voditelje in učitelje kmetsko nadaljevalnih šol. Poleg teh so bili sprejeti tudi učitelji, ki so imeli najmanj 5 let službe in so se zanimali za napredek vasi.

Tečaj je bil razdeljen na tri dele. Pomladanski je trajal od 20. IV. do 16. V. 1936., poletni od 15. VI. do 20. VI. in jesenski od 5. X. do 22. X. Tečaj je bil med šolskim letom, ker v počitniških mesecih ne morejo prisostvovati učitelji nobenemu praktičnemu delu, ker razen košnje in žetve nobenega ni. Zato se je kraljevska banska uprava odločila, da priredi tečaj v onem času, ko lahko tečajniki teoretična predavanja izpopolnijo s praktičnim delom in demonstracijami.